

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXII/135/09
Rady Gminy Osie
z dnia 30 czerwca 2009 r.

„Plan Odnowy Miejscowości Żur na lata 2009-2018”

SPIS TREŚCI:

Charakterystyka obszaru	3
Charakterystyka wsi Żur	9
Komunikacja	10
Gazownictwo	10
Elektroenergetyka	11
Telekomunikacja	12
Wodociągi i kanalizacja	12
Warunki glebowe i klimatyczne	13
Wykaz obiektów zabytkowych objętych ochroną	13
Przyroda	14
Analiza SWOT	15
Kierunki rozwoju	16
Priorytety rozwojowe, cele, projekty	16
Harmonogram rzeczowo-finansowy	18

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU:

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Żur jest teren wsi Żur wchodzącej w skład sołectwa Wałkowiska i położonej w obrębie geodezyjnym Wałkowiska, a czas jego realizacji obejmuje lata 2009 – 2018.

a) lokalizacja

- **Żur** to wieś położona w sołectwie Wałkowiska. Położona jest na południe od wsi sołeckiej, na skrzyżowaniu dróg powiatowych w kierunku z Osia do Świecia i Drzycimia, oddalona od Świecia (siedziby powiatu) o ok. 20 km (na płd.) . Sąsiednie miejscowości to: na wschód (ok. 3 km Brzeziny; na północ (ok. 4km Osie). Wieś zlokalizowana jest po obu stronach urządzeń Elektrowni Wodnej w Żurze, aż do ujścia Sobińskiej Strugi do Wdy – pozostałości po młynie i tartaku. Wieś położona jest wśród zwartego kompleksu Borów Tucholskich.

b) historia

Pierwsze ślady pobytu człowieka na terenie gminy Osie pochodzą ze środkowej epoki kamienia (mezolitu) przypadającej na lata 8000-4300 p.n.e. i odkryto je w okolicach leśniczówki Orli Dwór. Z okresu następnego, to znaczy z neolitu (lata 4200-1700 p.n.e.) pochodzi znaleziona na terenie Osia siekierka z krzemienia pasiastego, natomiast z epoki brązu (1700-650 r.p.n.e.) znalezione w Miedznie, siekierka brązowa i w Osiu urna twarzowa. O pobycie na tym terenie ludzi w następnych epokach świadczą pochodzące z epoki żelaza znaleziska z okolic Osia (bransoletka, szpile z główką łopatkową, szczątki rogu do picia oraz szklane kamyki do gry), a w okolicy Jaszczu znaleziono pochodzący z czasów panowania cesarza Trajana (98-117 r. p.n.e.) srebrny denar rzymski.

Okres wędrowki ludów (początek IV w.) spowodował wyludnienie Borów Tucholskich, gęsto zasiedlonych w poprzednich okresach dziejowych. Zjawisko to znalazło swoje odzwierciedlenie również na terenie gminy, bowiem pierwsze wzmianki o osadnictwie na jej terenie pochodzą dopiero z połowy trzynastego wieku i niewiele wskazuje, aby było ono wiele wcześniejsze.

Ponowny rozwój osadnictwa na terenach obecnej gminy Osie nastąpił i związany był z intensywną akcją kolonizacyjną zmierzającą do zagospodarowania północnej części kasztelani świeckiej. Początkowo prowadzona była ona wg zasad tzw. Prawa polskiego i z tego okresu pochodzi Miedzno (najprawdopodobniej z początku XIII w.), później na tzw. Prawie niemieckim, a jej efektem było powstanie Osia, Brzezin, Wierzchów, Łążka i młyna w Tleniu. Nastąpiło to w drugiej połowie XIII w. ewentualnie w początkach wieku XIV. W XV wieku powstał Jaszcz, w XVI w. Młyn w Żurze, a w XVII w. Oski Piec i Grzybek. Ich powstanie związane jest z działalnością człowieka, dążącego do wykorzystania zasobów przyrody tego terenu i tworzącego młyny, tartaki i smolarnie.

Ostatnia faza osadnictwa na terenie gminy związana jest z akcją kolonizacyjną prowadzoną w końcowym okresie istnienia Rzeczypospolitej. W jej rezultacie powstały: Pruskie, Stara Rzeka, Sobiny, Gzelowe.

Sieć osadniczą uzupełniają miejscowości powstałe w okresie zaboru pruskiego tj. Szarlata, Grabowa Buchta, nieistniejące już dziś Swatno oraz leśniczówki lub rozwinięte z nich osady leśne np. Dębowiec.

Nazwy geograficzne na terenie gminy są najczęściej pochodzenia miejscowego i w większości odzwierciedlają cechy środowiska geograficzno-przyrodniczego. Tak więc występują nazwy powstałe od cech terenu: Łążek - od łągi czyli łąki wśród pól, Stara Rzeka - od starego koryta Wdy, Wierzchy od wyrazu wierzch (dawniej wirzch) oznaczającego

pagórek, wzniesienie. Od nazw drzew pochodzą nazwy: Osie - od osiki w znaczeniu osikowe, Dębowiec - lasu dębowego, Grabowa Buchta - zakątka, w którym rosną graby, Brzeziny - lasu brzoźowego.

Nazwy Tleń i Jaszcz wywodzą się od nazw ryb odpowiednio kleń i jazgarz, a właściwie starszej jej formy "jaszcz".

Wątpliwości budzi pochodzenie nazwy Miedzno. I tak niektórzy specjaliści z tego zakresu wywodzą ją od słowa "miedza" inni natomiast od wyrazu miód i w tym przypadku miałyby ona oznaczać wieś lub miejsce obfitujące w miód. Wydaje się to bardzo prawdopodobne ze względu na jego do dziś przyłesne położenie oraz fakt, że dopiero w czasach pruskich pozyskanie miodu z leśnych barci zostało zahamowane.

Innego typu pochodzenie mają nazwy miejscowości, które rozwinęły się z dawnych młynów. Istniał bowiem w przeszłości zwyczaj nadawania im nazw od nazwisk lub imion pierwszych właścicieli. I tak nazwa **Żur** **pochodziłaby od imienia Żur**, Grzybek od nazwiska grzyb lub grzybek, Ryszka - ryszka. W podobny sposób wywodzi się nazwa Pruskie tzn. od nazwiska Pruski, czyli ten, który wywodził się z Pruszcza oraz Szarlata od imienia Szarlotta.

Teren gminy Osie dzielił losy Pomorza gdańskiego. I tak w XIII wieku znalazł się w państwie książąt gdańsko-pomorskich, a w trakcie postępującego rozbicia dzielnicowego w dzielnicy świeckiej. Po śmierci w r. 1294 ostatniego z dynastii Mszczuja II wszedł na mocy układu w Kępnie w skład państwa Przemysława II, a później Władysława Łokietka. Jednak w wyniku wydarzeń z lat 1308-1309 znalazł się na ponad 150 lat w rękach zakonu krzyżackiego, w ramach pogranicznej komturii świeckiej. Krzyżacy, mimo że przypisuje się im często prowadzenie polityki eksterminacyjnej i germanizacyjnej wobec ludności nieniemieckiej, respektowali zwyczaje miejscowej ludności i zastane uregulowania prawne, a politykę ich cechował pragmatyzm i dążenie do jak najszybszego zagospodarowania podbitych terenów przez popieranie wsi czynszowych na prawie niemieckim. Klęska zakonu w wojnie z polską w latach 1409-1411 spowodowała wzrost ucisku fiskalnego na ziemiach pod jego panowaniem.

Prawdopodobnie, to było przyczyną powstania dokumentu, z którego czerpiemy pierwsze wiadomości o miejscowościach gminy, występującego w literaturze jako inwentarz lub księga czynszowa.

Niezwykle istotnym momentem w dziejach Pomorza Gdańskiego, a tym samym terenów gminy, była wojna trzynastoletnia. W jej wyniku dzielnica ta została ponownie przyłączona do Polski. Wydarzenie to przyniosło oprócz zmian politycznych również zmiany ekonomiczne, polegające na dążeniu do unifikacji tych terenów z pozostałymi ziemiami polskimi, w tym rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej. Efektem tego było - najprawdopodobniej - powstanie folwarku we Wierzchach.

Lata po zawarciu pokoju toruńskiego były w historii tych ziem okresem spokoju, a ludność wiejska, o ile kraju nie nawiedzały klęski nieurodzaju, żyła dostatnio.

Najazd na Pomorze Gdańskie króla szwedzkiego Gustawa Adolfa przerwał okres pokojowego rozwoju prowincji. Trwające w latach 1626-1629 walki nie oszczędziły również rejonu Osia. Król Władysław IV jeszcze w roku 1643, oddając w wieczyste użytkowanie oskiemu sołtysowi Franciszkowi Nieradzkiemu dobra sołectkie, czynił to tytułem rekompensaty za spustoszenia okresu wojny, w tym utratę dokumentów potwierdzających przywileje nadane jeszcze przez krzyżaków.

Ćwierć wieku później, w okresie potopu szwedzkiego (1655-1660), teren gminy znów znalazł się w ogniu walk. Kilkuletnia okupacja szwedzka, toczona w oparciu o Bory Tucholskie wojna partyzancka, przemarsze regularnych armii, które nie mogły nie korzystać z przebiegających przez gminę szlaków komunikacyjnych, spowodowały, że w roku 1664 dokonujący lustracji komisarze królewscy zastali tragiczny jej obraz. We wszystkich wsiach naliczono jedynie 3 gburów podczas, gdy w roku 1649 w samym Osiu było ich 18.

Zniszczone i opustoszałe były młyny w Żurze i Grzybku, piec smolarny w Oskim Piecu,

folwark we Wierzchach. Powszechne było zjawisko ponownego odtwarzania, na podstawie relacji świadków zaginionych dokumentów lokacyjnych.

Mimo, że nie dysponujemy bezpośrednimi relacjami nic nie przemawia za tym, aby teren gminy oszczędził wojny toczone w XVIII wieku, to jest wojna północna: (1700-1721), wojna o tron polski (1733-1735), wojna siedmioletnia (1757-1763), konfederacja barska (1768-1772). Maszerujące przez teren Pomorza wojska szwedzkie, pruskie, rosyjskie i polskie w równym stopniu przyczyniały się do wyniszczenia gospodarczego regionu. Wszystkie nakładały kontrybucje, żądały paszy, żywności i podwód, nie unikały gwałtów mordów i pożogi.

5 sierpnia 1772 podpisany w Petersburgu między Prusami, Rosją i Austrią, układ rozbiorowy oderwał od Polski Prusy Królewskie.

We wrześniu tego roku, z wkraczającymi wojskami pruskimi przybyły na Pomorze ekipy urzędnicze, które przejęły władzę cywilną i wcieliły nowe zasady ustrojowe i administracyjne.

Obowiązek zapoznania z patentem okupacyjnym szlachty i włościan powiatu świeckiego spoczywał na pełniącym funkcję sędziego ziemskiego, właścicielu Jaszcza Józefie Płaskowskim. W tym samym miesiącu burmistrzowie Świecia i Nowego oraz sołtysi złożyli w Malborku przysięgę hołdowniczą.

Pierwszy, trwający do wojen napoleońskich, okres rządów pruskich zahamował ożywioną akcją osadniczą trwającą na terenie pow. świeckiego w pół. XVIII w. Ograniczony na rzecz administracji państwowej został samorząd gromadzki, wprowadzono pruski system pieniężny i podatkowy, system miar i wag oraz niemiecki język urzędowy.

Ważnym momentem polityki pruskiej było zarządzenie Fryderyka II, na mocy którego w każdej wsi w domenach królewskich powitały szkoły ludowe oraz rozporządzenie z 1776 r. nakazujące posyłanie do szkół dzieci w wieku 5-13 lat.

Wielkie wydarzenia przełomu XVIII i XIX w. dotknęły również teren gminy. Klęska Prus w wojnie z Francją spowodowała, że wojska Napoleona wkroczyły w roku 1806 na ziemie polskie,

W sierpniu 1807 r. uchodziła przez Osie do Królewca pruska rodzina królewska, a król Fryderyk Wilhelm IV jeszcze w roku 1850, podczas pobytu w Świeciu, wspominał: "Osie, mój Boże, tam byłem w roku 1807".

W tym samym miesiącu opuścił je pruski batalion piechoty, a jego miejsce zajął oddział polskiej jazdy, do którego zadań należało patrolowanie Borów Tucholskich i osłona głównego zgrupowania wojsk polskich.

W trakcie ofensywy polskiej w kierunku Tczewa przebywał w Osiu Jan Henryk Dąbrowski, który w ostatnich dniach stycznia rezydował u leśnego, a później polecił założenie tu pod nadzorem tego ostatniego magazynu dla oddziałów polskich walczących na północnym skraju Borów Tucholskich. Mimo zdobycia przez wojska polskie Pomorze Gdańskie nie weszło w skład utworzonego na mocy traktatu w Tylży Księstwa Warszawskiego.

W roku 1812 drogami gminy maszerowały wojska francuskie na podbój Rosji, tędy też wracały pod koniec 1812 i na początku 1813.

Pozostałością po tych wydarzeniach jest tzw. "trakt napoleoński" czyli zmodernizowany odcinek traktu prowadzącego z Tucholi w kierunku Nowego, którego pozostałości zachowały się w okolicach Tlenia oraz liczne podania nawiązujące tematycznie do tego, niewątpliwie dużego wydarzenia w dziejach miejscowości, które znalazły się na trasie marszu "wielkiej armii".

Równolegle nastąpił dynamiczny wzrost zaludnienia terenu gminy. Na przykład liczba mieszkańców Osia wzrosła z ok. 250 w r. 1773, do 1273 w r. 1868 i 1903 w r. 1885, Wierzchów z 83 w r. 1773 do 383 w r. 1885, Brzezina z 125 w r. 1773 do 382 w r. 1885,

Miedzna ze 149 w r. 1773 do 419 w 1868.

Szczególne znaczenie nabrało w tym okresie Osie, które zawdzięczało wzrost ludności z jednej strony rozwojowi przemysłu drzewnego, z drugiej rzemiosła i handlu, obsługujących północno-zachodnią część powiatu świeckiego, znacznie oddaloną od obu jego ośrodków miejskich i do tego ze znacznym opóźnieniem włączoną w obręb sieci kolejowej.

Równocześnie jednak wystąpiło na tym terenie zjawisko znane jako przeludnienie wsi. Nie zaowocowało ono - jak w innych rejonach polski - emigracją za ocean, ale zjawiskiem specyficznym dla rejonu, który stwarzał duże możliwości pracy zimą w lasach, a mianowicie migracją sezonową 6-9-miesięczną do pracy w rolnictwie na terenie Meklemburgii, Pomorza zachodniego i Brandenburgii.

Wg danych landratu świeckiego z roku 1895 z miejscowości wchodzących w skład obwodów wójtowskich Osie I i Osie II, a obejmujących wschodnią część obecnej gminy do pracy wędrowało 1070 Osian, to jest 25,5% ogółu ludności (4172), a z obwodu Łążek 173 osoby tj. 6% z ogólnej liczby 2889 mieszkańców.

Rozwój gospodarczy gminy jaki nastąpił pod koniec XIX i na początku XX wieku związany był z jednej strony z napływem gotówki przywożonej przez robotników sezonowych, z drugiej z rozwojem zakładów przemysłowych związanych z wykorzystaniem miejscowych zasobów surowcowych. I tak pod koniec panowania pruskiego funkcjonowało na tym terenie 6 tartaków, a nadwyżki drewna spławiano Wdą do tartaków w Przechowie i Grudziądzu. Równolegle nastąpił rozwój placówek handlowych, a ciekawostką może być fakt, że istniało aż osiem restauracji.

Druga połowa XIX wieku to okres odrodzenia narodowego na Pomorzu. Mieszkańcy Borów Tucholskich żywo zareagowali na wydarzenia powstania styczniowego. Akta policji pruskiej mówią, że w Osiu rekrutowano ochotników do oddziałów powstańczych, a parobek z Łążka Mateusz Gibas oraz leśniczy z Jaszcz Michał Jankowski brali bezpośredni udział w walkach na terenie królestwa. Klęska powstania doprowadziła do przewartościowania w myśleniu o odzyskaniu niepodległości. Na czoło wysunęła się idea pracy organicznej. Paradoksem jest fakt, że w Osiu zapoczątkował ją i największe zasługi tam położył Niemiec z pochodzenia ks. Józef Semrau oraz przysłany przez władze pruskie w celu naprawy skutków jego działania, również Niemiec z pochodzenia, ks. August Masłowski, którego działalność tak scharakteryzował, wielce zasłużony dla polskość pomorza, ks. Józef Dembieński: "nadprezydent v. Gosster doznał jednak przykrego zawodu, gdyż ks. Masłowski wstąpił w ślady swojego poprzednika. Zaprzyjaźniwszy się z ówczesnym gorliwym działaczem na tamtejszym gruncie, doktorem drzycimskim, z nim razem działał na korzyść sprawy polskiej".

Jednocześnie z tworzonymi pod patronatem księży organizacjami gospodarczymi, jak spółka zarobkowa i parcelacyjna, filia jeżewskiego "Kupca", czy kulturalnymi, jak utworzony przy kościele chór "Cecylia", na terenie Osia rozwinęły działalność inne organizacje o podobnym charakterze. Tak więc powstały towarzystwa przemysłowe i towarzystwo ludowe, a działalność kulturalno-oświatową prowadziły towarzystwo czytelni ludowych i założone w roku 1912 gniazdo "Sokoła".

Wzrost świadomości narodowej znalazł odbicie w okresie strajku szkolnego, do którego, jak podają dostępne źródła, przystąpiły na terenie gminy dzieci w Starej Rzece i Brzezinach.

W styczniu 1920 r. wkroczyły na teren Pomorza oddziały generała Hallera, przyłączając je na mocy postanowień traktatu wersalskiego do Polski.

Okolice Osia znalazły się w ramach utworzonego województwa pomorskiego, a ściślej w północno-wschodniej części powiatu świeckiego.

W roku 1933 w wyniku reformy administracyjnej Osie zostało siedzibą gminy zbiorczej, w której skład weszły poza nim: Jaszcz, Brzeziny, Grabowa Buchta, Wałkowiska, **Żur**, Miedzno, Stara Rzece, Radańska, Tleń, Wierzchy, Pruskie, Łążek, Łącki Piec, Zazdrość i

Laski.

Jej granice przetrwały z niewielkimi zmianami do dnia dzisiejszego, bowiem tylko Łącki Piec, Zazdrość i Laski zostały w okresie powojennym przyłączone do gminy Śliwice.

Na terenie gminy działało osiem tartaków zatrudniających 181 pracowników, zakład meblarski - 20 pracowników, zakład betoniarski - 5 pracowników, po kilka zakładów stolarskich, kołodziejskich, krawieckich, szewskich, piekarniczych, masarskich, ciesielskich, kowalskich i innych. Istniało ponad 20 sklepów kolonialnych i 10 restauracji.

15 lutego 1930 roku została oficjalnie oddana do użytku Elektrownia Żur, która wraz z folwarkiem we Wierzchach, Osiu, Jaszczu i Grabowej Buchcie dopełniała obraz życia gospodarczego gminy i rynku pracy.

Lata międzywojenne, to również rozwój życia politycznego, społecznego i kulturalnego.

Wśród organizacji politycznych prym wiodły stronnictwa narodowe i narodowa partia robotnicza, dla których Osie było ostoją. Wśród organizacji społecznych dużą popularnością cieszyło się towarzystwo powstańców i wojaków, którego koła istniały w Osiu, Miedźnie, Starej Rzece, Łązku, towarzystwa młodzieży polsko-katolickiej - Osie, Łązek i Miedzno.

W Osiu ponadto działały: towarzystwo gimnastyczne "Sokół", związek inwalidów wojennych, "Ogródek" przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, towarzystwo czytelników ludowych oraz sięgające rodowodem czasów pruskich chóry "Cecylia", "Moniuszko", "Dzwon" i "Lutnia", a od 1939 r. "Halka".

Prężnie działały też "utworzone jeszcze w czasach zaboru" placówki ochotniczej straży pożarnej w Osiu, Miedźnie i Łązku oraz kółka rolnicze w Osiu i Łązku, a także towarzystwa rzemieślników i towarzystwo kupców.

W momencie niemieckiego ataku na Polskę, 1 września 1939 r. Gmina Osie znalazła się na bezpośrednim zapleczu frontu. 2 września okolice Osia były wielokrotnie bombardowane. Straty poniosła uchodząca ludność cywilna oraz wycofujące się oddziały 2 pułku szwoleżerów i 2 samodzielnego batalionu strzelców. 3 września do Osia wkroczyły wojska niemieckie.

Podobnie jak na terenie całego Pomorza Niemcy rozpoczęli rządy od wprowadzenia restrykcyjnego prawa dla ludności polskiej i eksterminacji osób, które ich zdaniem mogły zagrozić panowaniu III rzeszy. W kościele utworzony został, istniejący do XI 1939 r., obóz przejściowy dla ludności cywilnej i żołnierzy polskich. Warunki okupacji spowodowały na Pomorzu rozwój ruchu partyzanckiego. Lasy na północ od Osia stały się ostoją partyzantów "Graba", grupy Feliksa Warczaka i innych. Było to powodem umieszczenia w Osiu oddziału antypartyzanckiego "Jagdkommando", który brał udział w pacyfikacjach rejonu, w tym również w stoczonych w lasach między leśniczówką Pohulanka a Błędnem największej bitwie partyzanckiej na Pomorzu. Jego też dziełem było zamordowanie pod zarzutem współpracy z partyzantami mieszkańców wsi Radańska. Panowanie Niemców na terenie gminy zakończyło się w drugiej dekadzie lutego 1945 r., kiedy to wchodzące w skład 49 armii generała Griszina 385 i 191 dywizje piechoty zdobyły 17 lutego Osie.

Działania wojenne nie spowodowały w skali gminy wielkich strat materialnych. Zniszczeniu uległy mosty na Wdzie oraz centrum Osia. Trudniej natomiast ocenić straty ludzkie.

Po II wojnie światowej gmina pozostała na uboczu przemian gospodarczych.

Przeprowadzona została reforma rolna, pozostałą część ziemi dawnych folwarków przejęły państwowe gospodarstwa rolne, a znaczną ilość gospodarstw opuszczonych przez ludność niemiecką objęli repatrianci ze wschodu. Nastąpiła migracja ludności gminy na ziemie odzyskane. Ostatecznie liczba mieszkańców gminy ustabilizowała się na poziomie 5-5,5 tys. osób i od wielu lat utrzymuje się w tych granicach.

W latach powojennych nastąpił upadek rozwijającego się przed wojną przemysłu drzewnego. Jego tradycje podtrzymywała do lat dziewięćdziesiątych Spółdzielnia Pracy "Zgoda" i kilka zakładów rzemieślniczych. Od lat dziewięćdziesiątych wyraźnie zauważalny jest ponowny

rozwój tej dziedziny gospodarki.

Rozbudowie uległy dotychczasowe zakłady rzemieślnicze, w tym: kilka zatrudniających od kilkunastu do kilkudziesięciu pracowników oraz jeden mający charakter kilkusetosobowego przedsiębiorstwa. Podobne zjawisko można zaobserwować wśród zakładów przetwórstwa mięsnego i w chwili obecnej zamiast jednej masarni działa kilka zakładów tej branży, w tym jeden zakład o charakterze kilkusetosobowego przedsiębiorstwa.

Wspomniane zakłady wraz z tymi, które przetrwały okres przemian gospodarczych z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych tworzą rynek pracy, zapewniający miejsca pracy, już nie tylko mieszkańcom gminy, gmin ościennych, ale i powiatu świeckiego.

Dalszemu rozwojowi gospodarczej winno sprzyjać systematyczne podnoszenie standardów usług turystycznych, zwiększenie oferty turystycznej, realizacja gminnych programów rozwojowych oraz coraz szersza promocja terenu gminy i jej walorów przyrodniczych i krajoznawczych.

CHARAKTERYSTYKA WSI ŻUR POŁOŻONEJ W OBRĘBIE SOŁECTWA WAŁKOWISKA

Wieś Żur tworzy jedna całość z osiedlem i zabudowaniami położonymi przy Elektrowni Wodnej w Żurze i zaporze elektrowni. Wieś leżąca na południe od Osia. Wieś powstała w XIX wieku. Liczba mieszkańców wsi na dzień 31 grudnia 2008 roku wynosiła 205 osób.

W ostatnich latach na terenie wsi rozwinęło się budownictwo o charakterze letniskowym.

Żur to wieś położona w dolinie rzeki Wdy i ciągnąca się od ujścia Sobińskiej Strugi, na trasie Osie- Świecie, do zabudowań skupionych wokół elementów Elektrowni Wodnej w Żurze. Wieś powstała przy starym, znanym już w XIX w. młynie i tartaku. Po wybudowaniu elektrowni wodnej środek ciężkości wsi przesunął się w kierunku elektrowni i osiedla mieszkaniowego dla pracowników i ich rodzin związanych z jej obsługą. Po zabudowaniach młyna i tartaku pozostały tylko ruiny. Powyżej nieczynny cmentarz ewangelicki, z charakterystycznym zachowanym w większości kamiennym ogrodzeniem.

Powyżej zapory znajduje się Figura Matki Boskiej „Gwiazda Morza”. Zbudowana została w 1938 roku, a zburzona przez Niemców w 1939 r. Figura została odrestaurowana w roku 1989.

Niewątpliwą atrakcją turystyczną jest czynna do dzisiaj, a wybudowana w roku 1930 Elektrownia Wodna w Żurze. Obiekt jest użytkowany turystycznie na określonych warunkach. Wewnątrz znajdują się urządzenia pochodzące z początku budowy elektrowni.

Przy zaporze zlokalizowana jest stara drewniana kajakarnia pochodząca z lat 30-ych XX w. Obiekt do dzisiaj użytkowany jest do celów rekreacyjnych związanych z turystyką wodną oraz organizacji imprez plenerowych dla mieszkańców sołectwa Wałkowiska. Służy także jako baza wypadowa dla turystów wodnych. Na miejscu wypożyczalnia kajaków.

KOMUNIKACJA

Urządzenia obsługi ruchu

Bezpieczny i odbywający się z pewnym komfortem jazdy ruch drogowy najbardziej uzależniony jest od wielkości i jakości sieci drogowej gminy, ale również istotne znaczenie mają tzw. urządzenia obsługi ruchu. Do nich należą przede wszystkim stacje paliw i stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych.

- **Stacje paliw**

Na terenie gminy zlokalizowana są dwie stacje paliw (jedna nieczynna do czasu modernizacji) - obie znajdują się w Osiu.

- **Stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych**

Na terenie gminy znajduje się jedna stacja diagnostyczna obsługi pojazdów samochodowych - w Osiu na terenie rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

- **Komunikacja autobusowa**

Globalna długość linii autobusowych wynosi 40 km. Gęstość dróg z komunikacją autobusową wynosi 19 km/100 km² analogiczna gęstość w województwie wynosi 44,5 km/100 km². Długość dróg z komunikacją autobusową w gminie stanowi 60 % ogółu dróg o nawierzchni twardej. Główny przystanek zlokalizowany jest przy drodze Osie - Świecie.

- **Koleje**

Przez teren gminy przebiega jednotorowa niezelektryfikowana linia kolejowa II rzędu (znaczenia regionalnego) Laskowice - Czersk - Bąk ze stacjami: Osie, Tleń, Łązek i przystankiem w miejscowości Kwiatki. Przez teren sołectwa nie przebiega linia kolejowa. Najbliższe połączenie kolejowe ze stacji kolejowej w Osiu.

GAZOWNICTWO

W stanie istniejącym gmina Osie nie jest zgazyfikowana przewodowo gazem ziemnym. Przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach węglowych, elektrycznych i przy pomocy gazu propan - butan, dostarczanego w butlach 11 kg. W oparciu o liczne punkty dystrybucji.

Gmina posiada opracowaną przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowe „Sanimont” w Bydgoszczy koncepcję programową gazyfikacji całej gminy. Celem gazyfikacji gminy będzie zwiększenie komfortu warunków życia mieszkańców wsi a także znaczne ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego poprzez użytkowanie gazu do ogrzewania pomieszczeń i tym samym zmniejszenie wydzielania szkodliwych substancji do atmosfery podczas opalania pomieszczeń węglem lub koksem.

Koncepcja programowa zakłada, że 100% mieszkańców będzie stosować gaz do: przygotowania posiłków, ogrzewania pomieszczeń, przygotowania karmy dla zwierząt w gospodarstwach rolnych, w ośrodkach wypoczynkowych do przygotowania posiłków i ciepłej wody użytkowej, a w ośrodkach całorocznych również do celów grzewczych.

Warunkiem rozpoczęcia gazyfikacji gminy Osie będzie doprowadzenie gazu wysokiego ciśnienia do gmin Drzycim i Lniano.

ELEKTRONERGETYKA

Gmina stanowi dość wyodrębnioną enklawę energetyczną o niewielkim zapotrzebowaniu mocy i niskim zużyciu energii elektrycznej. Źródłem zasilania gminy w energię elektryczną jest rozdzielnia wysokiego napięcia, zlokalizowana przy elektrowni wodnej w Żurze. Z rozdzielni tej w kierunku obszaru Osia wyprowadzona została jedna linia średniego napięcia 15 kV, doprowadzająca energię elektryczną do Osia, Tlenia i pozostałych miejscowości na terenie gminy,

Modernizacja sieci energetycznych przeprowadzana jest sukcesywnie we wszystkich miejscowościach gminy i wynika z planu opracowanego przez energetykę.

Sieć średniego napięcia

Linia średniego napięcia, wyprowadzona z rozdzielni przy elektrowni w Żurze, zasilająca obszar gminy, jest w dobrym stanie technicznym. Długość jej wynosi ok. 80 km, a więc o 50% przekracza długość uzasadnioną ekonomicznie. Istnieje możliwość awaryjnego zasilania tej linii z GPZ Gródek, jednakże długość jej ulega zwiększeniu.

Sieć rozdzielcza średniego napięcia w przeważającej większości wykonana została jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x35 mm² i AFL 3x70 mm². Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

Zużycie energii elektrycznej

Zarówno Zakład Energetyczny, jak i Urząd Statystyczny w Bydgoszczy nie prowadzą zestawienia zużycia energii elektrycznej na terenach wiejskich w poszczególnych latach. Taka statystyka prowadzona jest jedynie dla miast województwa i łącznie dla wszystkich wsi w województwie. Z zestawienia tego wynika, że do roku 1993 następowało zmniejszenie zużycia energii elektrycznej globalnie i w odniesieniu do 1 odbiorcy. Domniemywać również należy, że podobna sytuacja wystąpiła i na terenie gminy Osie oraz dla samej miejscowości Osie. W stosunku do 1989 r. na terenach wiejskich nastąpiło zmniejszenie zużycia energii elektrycznej aż o ok. 16%. W woj. Kujawsko-pomorskim od kilkunastu lat obserwuje się, że zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę wiejskiego jest znacznie większe od średniego krajowego zużycia.

Standardy zaopatrzenia w energię elektryczną

Przyjmuje się następujący system i standardy zaopatrzenia gminy w energię elektryczną:

- a/ źródłem energii elektrycznej gminy pozostanie rozdzielnia wysokiego napięcia, przy elektrowni w Żurze,
- b/ wyznaczone w studium tereny przewidziane pod lokalizację nowych inwestycji wymagają realizacji odcinków sieci średniego napięcia, budowy kolejnych stacji transformatorowych oraz budowy i rozbudowy sieci niskiego napięcia,
- c/ na terenach wiejskich w dalszym ciągu realizowane będą głównie stacje transformatorowe słupowe i napowietrzna sieć średniego napięcia,
- d/ na terenach letniskowych i osiedli mieszkaniowych o zwartej zabudowie sieć niskiego napięcia należy przewidywać jako sieć kablową,
- e/ w założeniach docelowych należy przyjąć, że dostarczana do odbiorców energia elektryczna winna bez żadnych ograniczeń pokrywać potrzeby gminy na cele: komunalno - bytowe mieszkańców, rolnictwa oraz usług.

TELEKOMUNIKACJA

a) Diagnoza stanu istniejącego

Na terenie wsi Osie znajduje się jedna centrala telefoniczna w Osiu współpracująca z drugą centralą zlokalizowaną w Tleniu, które swym zasięgiem obejmują wszystkie miejscowości gminy Osie.

Przez teren gminy, na kierunku północ - południe, przebiega linia telekomunikacyjna międzymiastowa relacji Świecie - Osie - woj. pomorskie.

Od 1989 r. na terenie województwa występuje intensywny rozwój telekomunikacji. W bardzo szybkim tempie realizuje się założenia polityki inwestycyjnej i rozwojowej zmierzającej do nadrobienia wieloletnich opóźnień w tej dziedzinie. Ilość abonentów telefonicznych systematycznie rośnie.

W ostatnich latach zanotowano wzrost liczby abonentów sieci telefonicznych bezprzewodowych opartych o maszty telefoniczne zlokalizowane w Osiu, a także w Tleniu i Żurze.

WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Zaopatrzenie w wodę

Wieś Żur z wodociągów jest w 95 %. Woda dostarczana jest z wodociągu grupowego, wiejskiego, zlokalizowanego we wsi Osie z połączeniem do ujęcia w Jaszczu.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie w Osiu - z pokładów czwartorzędowych o głębokości 44 i 44 m p.p.t.,
wydajność 26,00 i 19,00 m³/godz ;

Woda uzdatniana jest w stacjach wodociągowych, których łączna wydajność wynosi 140,00 m³/godzinę.

Rozprowadzana jest sieciami wodociągowymi o średnicach $\varnothing 90\div 225$ mm.

Zużycie wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w gospodarstwach domowych systematycznie zwiększa się. W roku 1990 zużycie wody w gminie wynosiło 13,6 m³/dobę/1 mieszkańca, w roku 1994 zużycie wody wynosiło już 36,3 m³/1 mieszkańca/dobę.

Odprowadzenie ścieków

W gminie Osie pracuje grupowa oczyszczalnia ścieków we wsi Osie

- mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości Q d śr - 980 m³, Q dmax - 1540 m³.

Obsługuje ona dużą część wsi gminnej Osie - w której sukcesywnie realizowana jest budowa kolektorów i kanałów sanitarnych, jednakże ścieki z dużej części wsi odprowadzane są do kanalizacji ogólnospławnej (deszczowej) co powoduje przeciążenie oczyszczalni i jej niewłaściwą eksploatację. Wieś Osie skanalizowana jest w 80 % , zaś cała gmina w 65 % . Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wda.

W roku 2008 rozpoczęto I etap inwestycji - budowy kanalizacji sanitarnej polegającej na wykonaniu kolektora ściekowego do wsi Wałkowiska wraz z przepompowniami.

Na rok 2009 i 10 zaplanowano wykonanie II etapu realizacji tej inwestycji tj. budowa sieci kanalizacyjnej we wsiach Wałkowiska i Żur. Inwestycja ta obejmuje również kanalizację wsi Wałkowiska.

WARUNKI GLEBOWE I KLIMATYCZNE

Gleb o wysokiej bonitacji klas I - III jest w miejscowości Żur znikoma ilość na gruntach ornych 1,7% a na użytkach zielonych 0,1%. Największy odsetek na gruntach ornych stanowią gleby klasy V - 33,1%. Gleb średniej klasy IV a i IV b jest łącznie w gminie Osie 43,8%. Grunty orne zajmują generalnie gleby bardzo lekkie, piaszczyste zawierające w wierzchnich warstwach piaski: gliniaste lekkie, piaski słabo gliniaste i luźne oraz częściowo piaski słabo gliniaste pylaste i pyły zwykłe. Gleby są okresowo za suche z powodu słabego piaszczystego składu mechanicznego wierzchnich warstw profilu glebowego i położenia w terenie płaskim bądź lekko falistym o dobrym odpływie wód i niskim poziomie wód gruntowych. Gleby klasy IV a i IV b zaliczane są do kompleksu przydatności rolniczej 5 - żytniego dobrego i 6 - żytniego słabego i należą do typu gleb bielcowych, bądź brunatnych wylugowanych o odczynie kwaśnym. Gleby klasy V i VI zaliczane są do 6 - żytniego słabego i 7 - żytniego bardzo słabego.

Użytki zielone zajmują łąki i pastwiska w klasie V (kompleks 32 - użytki zielone słabe i bardzo słabe, czasem 2z - średnia), na ogół pochodzenia organicznego, leżące na torfach niskich. Ponad 25% produkcji roślinnej pochodzi z użytków zielonych. Trwałe użytki zielone pokrywają w ponad 100% potrzeby na pasze objętościowe pogłównia bydła i koni. Stopień zaspokojenia potrzeb melioracyjnych wynosi dla użytków rolnych 61,1%, natomiast dla gruntów ornych 29,9% (bardzo niski) a dla użytków zielonych 88,5%.

Okolo 337 ha użytków rolnych wymaga odbudowy, bądź modernizacji i 384 - nowych melioracji (w tym 324 na gruntach ornych).

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 49 i należy do najniższych w województwie. Wskaźnik bonitacji dla gleb wynosi 34,4 i również jest jednym z najniższych w województwie. Korzystny jest agroklimat (8,8 na 10 punktów możliwych), warunki wodne słabe (1,9 punktów na 5 możliwych) i średnia rzeźba terenu (3,9 punktów na 5 możliwych).

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ

Lp	Sołectwo/ /Miejscowość	obiekt lub zespół obiektów
1	2	3
1.	Wałkowiska/ /Żur	budynki drewniane i murowane, rozproszone z XIX/XX w., obiekty związane z kanałem wodnym (bez strefy)
2.	Żur	cmentarz ewangelicki, nieczynny z XIX w. - strefa „B”

PRZYRODA

„Wdecki Park Krajobrazowy”

- 75,3% Wdeckiego Parku Krajobrazowego tj. 14 440,62 ha znajduje się na terenie gminy, (lasy - 9 756 ha, wody - 525 ha, tereny pozostałe /zabudowane, rolne, komunikacja/ -4 159,62 ha.)
- obejmuje swym zasięgiem duży fragment centralnej części gminy, w jego granicach znajduje się część zlewni chronionej rz. Wdy
- ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego nr 52/93 z 16.02.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. nr 10 poz. 133),
- zakres nakazów i zakazów obowiązujących w Parku zawarty jest w cyt. wyż. Rozporządzeniu Wojewody Bydgoskiego Nr 31/98 z 11.08.1998 r.,
- wszelkie obiekty i urządzenia lokalizowane na obszarze Parku - nie mogą wpływać ujemnie na jego walory przyrodnicze i krajobrazowe. nie mogą również prowadzić do degradacji wód, powietrza, gleb i szaty roślinnej oraz do zmian stosunków wodnych.
- integralnymi częściami Parku jest pięć stref ochronnych, w tym dwa tzw. obszary wyłączone (o statusie strefy ochronnej) obejmujące okolice w. Osie i Tlenia oraz trzy obszary zewnętrzne („a”, „b” i „c”). Na tych terenach brak jest dotychczas obowiązujących ograniczeń.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Osie znajdują się również 72 pomniki przyrody - ustanowione Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego. Na terenie sołectwa zarejestrowano 4 pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej. W rejestrze znajdują się pojedyncze drzewa lub grupy drzew.

Stanowiska zwierząt chronionych

Ochroną gatunkową na terenie sołectwa Wałkowiska objęte są stanowiska zwierząt chronionych takich jak: bóbr europejski, wydra, bocian czarny, rybołów, żuraw, kania ruda i czarna, ptaki błotne i pływające, nietoperze, ptaki śpiewające.

Zagrożenia zewnętrzne

Walory przyrodniczo - krajobrazowe gminy, z rzeką Wdą i jej spiętrzeniem spowodowanym uruchomioną w 1930 r. elektrownią wodną Żur, licznymi jeziorami: Wierzchy, Mukrz, Miedzno, Piaseczno, Dury, Rudolinek, Ciche, Martwe, Starnie, Czerno, rzekami Ryszką, Prusina i Sobińską Strugą - spowodowały rozwój funkcji usługowej jaką jest wieś Wałkowiska, wspomagającą wieś Żur z elementami wsi letniskowej.

Wdecki Park Krajobrazowy znajduje się na skraju intensywniejszej penetracji turystycznej. Obszar objęty Parkiem charakteryzuje słaba sieć komunikacyjna, wysoki stopień lesistości, niski stopień zaludnienia, pierwotne drzewostany, relatywnie duży udział stosunkowo czystych wód, liczne stanowiska flory i fauny.

Obszar parku podlega licznym procesom degradacyjnym związanym z punktowym zrzutem ścieków, zanieczyszczeniami antropogenicznymi o charakterze obszarowym lub liniowym, intensywniejszym ruchem turystycznym w niektórych rejonach, itp.

ANALIZA SWOT

Ocena mocnych i słabych stron wsi Żur

Silne strony:

1. Udział Gminy w Związku Miast i Gmin Zlewni Rzeki Wdy
2. Mocna pozycja wsi i gminy w rankingach gospodarczych i społecznych
3. Korzystne położenie komunikacyjne (przy trasie Osie- Świecie)
4. Ogromny potencjał gospodarczy wsi w oparciu o Elektrownię Wodną
5. Wysoka lesistość sołectwa. Lasy z niedaleko położonymi rezerwatami przyrody – bogata fauna i flora
6. Położenie we Wdeckim Parku Krajobrazowym i Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Bory Tucholskie”
7. Rozległe tereny rolnicze o niskiej klasie bonitacji umożliwiające rozwój funkcji letniskowych

Słabe strony:

1. Niewystarczający poziom infrastruktury drogowej (drogi, ulice, chodniki, parkingi)
2. Niski standard starej zabudowy mieszkaniowej
3. Niedostateczne wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych
4. Bezrobocie, zwłaszcza wśród kobiet;
5. Niski poziom życia wśród części mieszkańców;
6. Niedostateczne zorganizowanie społeczeństwa
7. Brak pełnej infrastruktury komunalnej wsi – kanalizacja, sieć informatyczna i telefoniczna

Szanse:

1. Dalszy wzrost gospodarczy kraju, a tym samym gminy
2. Wieś i gmina jako element kraju – członka Unii Europejskiej
3. Możliwości dofinansowania ze źródeł pozabudżetowych
4. Możliwość stworzenia nowych miejsc pracy w sferze obsługi turystyki.
5. Rozwój infrastruktury może wyzwalać wzrost przedsiębiorczości adresowanej do mieszkańców wsi
6. Systematyczne inwestowanie w infrastrukturę techniczną i komunalną może poprawić wizerunek wsi i zwiększyć popyt tworzenie firm usługowych i produkcyjnych
7. Korzystne zmiany prawne w zakresie gospodarki finansowej gmin i wzrost udziału gmin w podatkach.
8. Rozwój mieszkalnictwa stałego i letniskowego
9. Poprawa jakości dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych
10. Wzrost dochodów osób fizycznych i podmiotów prawnych

Zagrożenia:

1. Wzrost oferty letniskowej prezentowanej przez inne wsie powiatu
2. Konkurencja ze strony innych gmin lub regionów
3. Zmiana przepisów podatkowych powodujących spadek wpływów do budżetu gminy
4. Przeniesienie środków finansowych do dużych regionów obsługujących EURO 2012
5. Upadłość wiodących, dużych zakładów produkcyjnych w gminie Osie
6. Szybki wzrost cen gruntów, materiałów budowlanych i robocizny
7. Brak pracowników o odpowiednich kwalifikacjach
8. Wzrost bezrobocia
9. Odpływ ludzi do większych miast
10. Zaniechanie działań w zakresie infrastruktury technicznej i komunalnej
11. Katastrofa ekologiczna związana z Elektrownią Wodną i zbiornikiem zaporowym

KIERUNKI ROZWOJU

Położenie wsi Żur stanowi szansę na rozwój turystyczny miejscowości. Walory przyrodniczo – krajobrazowe, architektura wiejska, oraz istnienie wielu atrakcyjnych w ujęciu historycznym obiektów stanowią podstawę do ukierunkowania działalności mieszkańców, władz w stronę rozwoju turystycznego. Podjęcie tego zadania umożliwi rozwój wsi, dzięki eskalacji odwiedzin turystów z Polski i zagranicy, to z kolei może przyczynić się do powstania przedsięwzięć gospodarczych z zakresu obsługi turystyki. Zmiana charakteru wsi z rolniczo – leśnego na usługowo – turystyczny z elementami przemysłu nieuciążliwego może w znaczny sposób ograniczyć bezrobocie i marginalizację społeczności lokalnej.

Ograniczeniu pauperyzacji wsi może służyć również aktywizacja społeczno – kulturalna mieszkańców wsi.

Realizacji tego kierunku służyć może szersza działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Osiu, rozwój bazy edukacyjnej i sportowej oraz działalność organizacji społecznych działających w obrębie sołectwa Wałkowiska, na terenie gminy osie lub regionie Borów Tucholskich.

PRIORYTETY ROZWOJOWE, CELE, PROJEKTY

PRIORYTET 1 – Tworzenie i modernizacja infrastruktury

Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej

Projekty:

- Budowa pola biwakowego do obsługi spływów kajakowych w Żurze
- Rozbudowa starej kajakarni w Żurze nad Zalewem Żurskim
- Modernizacja kąpieliska w Żurze
- Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek pieszych, rowerowych, konnych, Nordic Walking itp.
- Budowa tablic informacyjnych z mapami o szlakach turystycznych
- Budowa placu zabaw

Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej

Projekty:

- Rozbudowa chodników
- Poprawa stanu dróg
- Wykonanie oświetlenia

Cel 3 – Uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej

Projekty:

- Rozbudowa kanalizacji sanitarnej

PRIORYTET 2 – Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości

Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych

Projekty:

- Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa
- Budowa wsi kajakowej – dotyczy wsi Żur
- Tworzenie nowych kwater agroturystycznych

Cel 2 – Rozwój małego biznesu

Projekty:

- Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej
- Tworzenie małej gastronomii
- Tworzenie przemysłu rękodzieła ludowego
- Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców

PRIORYTET 3 – Edukacja i integracja mieszkańców

Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna

Projekty:

- Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców
- Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.

Cel 2 – Działalność integracyjna wśród mieszkańców

Projekty:

- Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich
- Organizowanie spotkań tematycznych (np. układanie bukietów, pieczenie ciast itp.)
- Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych

**Harmonogram rzeczowo-finansowy:
2009-2018 rok**

Priorytet	Cel	Projekt:	Termin realizacji	Koszt realizacji	Jednostka lub osoba odpowiedzialny
PRIORYTET 1 Tworzenie i modernizacja infrastruktury	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Budowa pola biwakowego do obsługi spływów kajakowych w Żurze	2009-2010	400 000	Urząd Gminy Osie
		Rozbudowa starej kajakarni w Żurze nad Zalewem Żurskim	2009-2011	30 000	Organizacje pozarządowe,
		Modernizacja kąpieliska w Żurze	2010-2012	30 000	Organizacje pozarządowe, Urząd Gminy Osie
		Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek pieszych, rowerowych, konnych, Nordic Walking itp.	2009-2015	50 000	Organizacje pozarządowe, Urząd Gminy Osie
		Budowa tablic informacyjnych z mapką o szlakach turystycznych	2009-2018	20 000	Organizacje pozarządowe, Urząd Gminy Osie
		Budowa placu zabaw	20011-2015	20 000	Urząd Gminy Osie Rada Sołecka
	Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej	Rozbudowa chodników	2012-2018	100 000	Urząd Gminy Osie Zarząd Dróg Powiatowych
		Poprawa stanu dróg	2009-2018	700 000	Urząd Gminy Osie Zarząd Dróg Powiatowych
		Wykonanie oświetlenia	2009-2018	200 000	Urząd Gminy Osie

	Cel 3 – Uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej	2009-2010	3 000 000	Urząd Gminy Osie Gminny Zakład Komunalny
		Rozbudowa sieci wodociągowej	2009-2012	100 000	Urząd Gminy Osie Gminny Zakład Komunalny
PRIORYTET 2 Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości	Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych	Budowa wsi kajakowej – dotyczy wsi Żur	2009-2018	50 000	GOK Osie Rada Sołecka Organizacje pozarządowe
		Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa	2009-2018	15 000	ODR Minikowo Rada Sołecka
		Tworzenie nowych kwater agroturystycznych	2009-2018	Brak danych	ODR Minikowo Rolnicy, podmioty gospodarcze
	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	2009-2018	15 000	Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Tworzenie małej gastronomii	2009-2018	Brak danych	Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Tworzenie przemysłu rękodziela ludowego	2009-2018	Brak danych	GOK Osie Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców	2009-2018	Brak danych	GOK Osie Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo

PRIORYTET 3 Edukacja i integracja mieszkańców	Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna	Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców	2009-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.	2009-2018	20 000	GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
	Cel 2 – Działalność integracyjna wśród mieszkańców	Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich	2009-2018	60 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie spotkań tematycznych (np. układanie bukietów, pieczenie ciast itp.)	2009-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych	2009-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe